

Forfatter: Mathesius, J.

Titel: BREV TIL: Magnússon, Arní FRA: Mathesius, J. (1712-07-23)

Citation: Mathesius, J.: "BREV TIL: Magnússon, Arní FRA: Mathesius, J. (1712-07-23)", i *Arne Magnussons private brevveksling*, Gyldendalske Boghandel Nordisk, s. 330.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991699-000-shoot-L0019916990000414.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Arne Magnussons private brevveksling

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

KANCELLISEKRETÆR J. MATHESIUS TIL ARNE MAGNUSSON. [København] d. 23. Julii 1712.

Trykt efter orig. i AM. 1057 VII, 4to. A. M.s påtegning »annammet 10. Nov. 1713«. Indlagt er et dobbelt-blad indeholdende afskrift af 6 kgl. resolutioner og lign. Adr. »Assessor .. og Archiv-Secreterer .. Arne Magnusen«.

Høytærede kiære broder

Salutem, sanitatem ac prosperitatem et omnia ex voto!

Jeg har den 16. Januarii 1712 faaet dine kiærkomne 4 skrivelser de første 2de af 21. Septemb., de andre af 27. ejusdem s. 331 hvoraf de 2de er af et indhold, undtagen at i det sidste nogle poster tillæggis; men præliminarter maa ieg tilmælde dig, at Guds vrede har siden din bortreise været i mange maader over os, men effter guds forsyn og det store hiul i naturen staaer ieg og min broder endnu, som effter kongl. befaling har tillige med andre været nødt til at forblive i Kiøbenhavn, i den nu forbigangne pestetid; det er den Almægtige, som har dannet og underholder alting, best bekiendt, om vi ere conserverede til at endnu prøve meere ondt, thi mand kand ikke udsige de calamiteter, som af denne krig, pest, og dessens mangfoldige dependencer, særdelis pengemangel ere udløben, og det er en utrolig ting for dem, som ei har udstanden det onde, der varede dag og nat saavel for sindet som for legemet, det galdt alleniste paa nogle faa af Cancelliet, nogle faa af Rente cam. og dem paa Commissariatet, de øvrige alle af alle jurisdictioner, undtagen Rector Birckerod vare bortreiste; Conseillet blev holdt paa Jægersborg, nu i disse dage have vi, Gud være æret, faaet vel regn, saaat vi forhaabe at undgaae en anden famine, thi den første var stor, heldst i provinserne at de maatte tage bark til deris brød, og fornemme folk i Kiøbenhavn byg og erter, imidlertid har min pot viin, Gud skee lov, endnu ei manqveret, og har ieg og mine været contemplatores iræ et gratiæ Dei.

Hvad nu dit første brev angaar, hvorudi du takker mig for de forleden aar tilsendte stævninger, da fornemmer du af dette at vice laugmand O. Sig. og Pov. Bejer i aar har stræbt effter at faae deris revange, men dette henfør is til sit rette stæd paa det ieg kand videre følge dit første brevs contenta, saasom ieg, for ikke at forbigaa, noget maa poursvivere den orden som er i dine breve. De penge som ieg har udlagt for disse forrige aars stævninger med videre, har ieg igien faaet af Reitzer imod qvitering, saasom hand hafde af dine penge in cassa og din kone i begyndelsen ey kunde forstaa sig paa slig udgiff, da ieg høilig hafde penge fornøden.

Hos Monsr. Buurmester har ieg faaet den mig destinerte tønde kiød, hvorfor ieg høilig takker dig; de med Ørebake skib fremsendte 40 pund æderduun ere mig forleden dag til hændebragt af din kone, men i grund og bund fordervede, og aldels ubruelige, den samme skiebne siges der at være overgaaet strømper og endeel andet gods paa skibet, som utøy har opædet og lagt øde.

Du beklager at du ikke har faaet penge i 2 aar fra Rentecammeret, maaskee du ikke erindrer dig hvorledis Status reipubl. s. 332et Fiscii regii kand nu være, jeg og andre, hvis huusholdning koster aarlig 15 à 16 hundrede rigsd. har ikke faaet en skilling til løn i 3 aar, eller nogen anden subsidium fra kongen, og kand vi ei heller vente noget sligt, saalenge Gud ikke giver os, non dico pacem sed bonam pacem. Men hvad hjælper os vor klagemaal, naar mand ikke kand segle med fuld vind, saa faar mand at lavere, eller ligge for anker indtil stormen gaar over, Si fortuna tonat caveto mergi, det er derfor best, som du skriver, at du har continueret commissionen, endskiøndt en haaben er gaaet af din egen bourse, men at du har, coute qv'il coute, resolveret at komme hiem 1712, det faar vel have sin betænkning. Du har baade bedet din kone og mig, at vi ei skulle lade os formerke med at du kom hiem i aar, men da Etatz raad Worm engang var hos mig, og vi kom i tale om dig og commissionen, sagde hand mig, at det neppe kunde feyle at du kom hiem i dette aar, effterdi du hafde forhen forspurt dig, om alle breve, documenter og protocoller maatte blive oversendt, paa det du for eventual ansvar kunde være fritagen, hvorpaa hand og sagde, at de vilde intet svare, men at du derudi maatte giøre og lade hvad dig best syntis, jeg troer ikke at du tvifler paa, at ieg glemte noget af det som ieg forstod at svare herpaa, endskiønt det var en fremmed sag for mig og tvert imod dit brev til mig, dog syntis mig, at ieg maatte forestille, at det var at føre en uskyldig mand i fortred, thi gik det vel af, da kunde det maaskee enten blive ont eller got, ligesom vedkommende bleve sindede imod dig, og gik det ilde af, at brevene og protocollerne bleve opsnappet, eller forgik, saa stod du aliene blot, naar ingen ordre var derfor, heldst da alle ere dig lidet gunstige, saavit commissionen angaar, men ieg troer vel at du tænker lidet paa din hjemkomst i aar naar du faar igiennemlæst dette brev, og spurt voris slette tilstand her, med mindre du har mig ubekiendte échappader; Cum multis pugnet necesse est, qvi, cum armatus sit, multorum non vult esse servus. Du beder mig ieg skal trøste din kone, men ieg har i blant været nødt til meere at læse af loven end af evangelio, og om hun endskiønt kand være bleven stødt der over, saa giør ieg dog alting i beste meening, og som en ærlig ven.

Min kone takker dig for strømperne, og min broder beder, at du denne gang vil være fornøiet med min taksigelse paa hans vegne for den tilsendte æderduun, som blev ham vel conditioneret tilbragt. Min gaard som ieg i den slemmste pengetid kiøbte har Gud endnu givet mig lykke med, og er min kone og s. 333ieg dermed vel fornøiet, endskiønt ieg foruden de 5000 rigsd. den kostede, har maatt siden sette derpaa til forbedring 1500 rdr. Magnus Aresen har ieg i dette aar ikke fornummet til, mueligt hand har faaet at vide

noget om det ieg skrev dig til forleden aar, og det ieg sagde din kone om ham, ligegot er det; lupus non timet ovem. Dette er svar paa dit første brev dateret Skalholt den 21. Sept. 1711.

Belangende dit andet brev ligeledis dat. Skalholt den 21. Sept. 1711, item et af samme indhold af 27. Sept. med dets tillæg, da er primum objectum derudi Haagen Hansen, hvorudi ieg meener at du har faaet fuld fornøielse, med mindre du har reserrata som ieg ikke kand forstaae. (Jeg maa $\omega\zeta \acute{\epsilon}\nu \pi\alpha\rho\acute{o}\delta\omega$ mælde, at ieg som før er skrevet, fik dine breve den 16. Januarii 1712, da effterat ieg soigneusement hafde læst dem og observeret observanda, bleve de breve, supplicationer, og memorialer som effter din ordre skulle til decision fremkome den 19. Januarii dereffter forebragt i Conseillet, hvor fra de samtlige bleve remitterte til til stigtamt. erklæring. At ieg saa hastig befordre dem, var effter dit brev, saavelsom og min egen skiønsomhed, effter ordsproget Melius prævenire, O. Sig. et P. Bejer, qvam præveniri, men at de bleve remitterte til stigtamt. erklæring, maa du tilskrive dine remonstrationers vitløffthighed, hæc eqvidem fraterne, og skal ieg, vil gud vi lever, viise dig baade at dette er saaledis, saa og at det har været kædsommelig for vedkommende.)

Hvad videre angaar Haagen Hansen, da har du begært stævning, men der er gaaet en kongl. ordre til Guldenlew, at hand restituerer Haagen Hansen i sin bestilling igien, saaledis som det løse papir udviiser. Det er vist og sandt som du selv i dit brev til mig ominerer, at denne sag blev af vedkommende saa aldels slettet, at alting løb ud paa commissariernis intrigver, chicaner, machinationer, ophidselser, som aldrig til forn førend nu i landet er hørt eller bleven spurt, og har ieg mange vidner paa, hvorledis ieg har taget mig den sag an, thi ieg saae at dette gik dig til hiertet; contraparternis begæring var ikke som du i din skrivelse meener, at sagen maatte blive opsat, men gandske ophævet, og har Brunjolfer (hvis navn ieg nu ikke rettere husker) haft gode venner, uden at mælde om de kiøbmænd, som skal være eders beste patroner, men jeg troer det gaar med eder som med andre, der maa bruge leerkar, naar de ikke have sølvkar.

Paa eders supplication om at faae Thorsten Sigurdsen til procurator i stædet for laugmand Od. Sig. i Asbiørn Joachims sag, er der gaaet kongelig ordre til Guldenlew at befale sin fuldmægtig s. 334forderligst og uden ophold at føre sagen til endskab: Udi denne supplication angaaende Asbiørn Joachims sag er af dig sat denne clausula, at I herhos allerunderdanigst indstiller en Projet til en forordning om 24 mænds rettens emendation n0 B, hvorfor og samme Projet lit. B. fulgte med til stigtbefal. mandens erklæring, samt den supplication, at eders sag maatte foretages med de første i høieste ret Ao. 1713, hvilken refererer sig til benævnte relation med det signo $\otimes$, saaat den supplication tillige med relationen blev og remitteret til stigtamt. erklæring, men hvorledis de kom tilbage igien, tør ieg ikke skrive, af udgangen kan du slutte at Hr. stigtamtmand og Cancelliet har andre tanker om denne ypperlige ret end I have.

Eders begæring om, at sagen maatte foretages med de første sager i høieste ret falder af sig selv formedelst den paa Sigurdur Biørnsens supplication fuite kongl. resolution, hvorom infra, saaat du seer heraf, at de saaledis i Island har spundet verket, at eders forrige stævninger i henseende til tiden bliver lidet nyttige førend de andre 3 øvrige og blive afgiorde. Sed pergo.

Dette ovenskrevne har ieg nu i mine tanker tydelig skrevet, for at du af dette kand see hvor liden føye du hafde til at begære af mig at den supplication om de 24 mænds rets emendation, skulle bag effter, naar ingen reflexion var giort paa relationen som stod med det tegn $\otimes$, indleveris, jeg contesterer sancté at om du ikke hafde været saaledis min ven som du er, hafde ieg aldrig begaaet den bevue med at indlevere dene supplic. bageffter, som begyndis saaledis. Ved en allerund, relation af 21. Sept. thi den sunde fornufft giver, at naar relationen, som var ampel, et qvidem nimis, blev intet agtet, maatte vel supplicationen eller memorialet vente lidet bedre udgang. Uno verbo, alt det ieg udvirkede derved, var intet andet end fortred og soubçons, i hvorvel ieg ville palliere det; I have des foruden et ulykkeligt fatum, og maa ieg ofte tage imod adskillige fortredelige svar, naar ieg vil remonstrere sagerne paa det beste. Jeg er solus contra omnes, og det hentydes derhen, at ieg har en synderlig humeur, i det ieg vil holde med bizarres folk, og maintenere dem som vil legge landet øde, det første maatte ieg høre i et bryllup, som ieg med rudes ord lagde fra mig, hvilke fuld vel contrapeserede beskyldningerne, det andet har ieg offte hørt, men ikke uden solus cum solo. Som nu saaledis eders supplication om eders sag at faa med de første i høieste ret indstævnt ei har faaet en lykkelig udgang, saa falder og den anstalt, som du skriver, at ieg ifald det blev bevilget skulle giøre s. 335paa Jon Regvidsens vegne, thi skal eders sag opstaa, saa maa ieg dømme at den og faar at opstaa, effterdi parterne ere de samme. Hvorledis det som du i aar har refereret til Hans høje Excell. er bleven optaget, det tienner ey at skrive, men ieg vil aliene svare dig af Virgilio Infandum peramice jubes renovare dolorem: Det er visselig sandt, det du selv skriver, at 2 personer faar skyld her i Kiøbenhavn for den usamdrægtighed, som blomstrer i landet, og det har sine aarsager.

Hvad nu aarsagen belanger, hvorfor eders sag ikke kommer for Ao 1713, men at den til de andre 3 tilbage staaende ere paadømte bliver opsat, til da paa engang at foretages, da er det denne: Sigurdur Biørnsen har suppliceret, som ieg ikke før afvidste, førend det indkom med Guldenlews erklæringer, at de 3 sager som endnu tilbage stod, maa af amtmandens fuldmægtig og de 24 mænd endelig decideris i dette aar, enten commissarierne møde eller ey, dernest at den sag som er indstævnt maa opsettis indtil de andre blive paadømte. Jeg maa bekiende at laugm. O. Sig. og P. Bejer ere skiønne Jurister, ihi ieg seer af Guldenlews erklæringer at de klager meget over at commissarierne møder; det er en ulykke for det fattige land, at det

saaledis meere end andre kongens lander er stifbarn. Denne supplication var høilig apuieret af Hr. stigtamt., og saaledis fik fremgang; dette er svar paa alt hvis du har skrevet mig til og givet mig in commissis udi dit brev af 21. Sept. og 27de dereffter, af hvilke det af 27de hafde de fleste puncta, nemlig foruden de forrige Hr. Vigfus Johansens afaire, Thrude sal: Mag: Biørns anliggende item laugmand Widalins ang. Dalesyssel. Alt dette findes paa det à parte papir.

Staar nu tilbage dit 3die af 27. Sept. 1711 ligeledis dat: Skalholt at besvare, dette angaar alleniste Setberg kald, som du gjerne vilde see at maatte confereris din brodersøn, men frygter meest for Reitzers entremise for Mag: Thorlef, ligesom Reitzer var en stor myndig mand, og hafde meere at sige i Cancelliet end ieg som nu har været der i 13 aar, og der har gjort Reitzer selv tiennister; der skulle ey have manqveret al muelig assistance for Snorre Jonsen, dersom ikke bem.te Setberg kald hafde for lang tid siden været bortgIVEN til Hr. Joen Biørnsen sognepræst til Ingelsholm etc. nemlig den 19. Junii 1711. Hvorledis den expedition er kommen for dag, veed den levende Gud, og de som dermed har haft at bestille. Kiøbmanden som har indløst brevet heeder Jens Lassen, men dersom du hafde aabnet mig dine pensées, som du forhen vel kunde have haft, kunde ieg maaskee s. 336vel have gjort Snorre tienniste, og det skulle ikke have saaledis gaaet i springdantz med Hr. Joen. Jeg har faaet brev fra Monsr. Snorre, og beder ieg at du vil undskyldte mig, at ieg nu ei faar tid at svare ham, Jeg har og faaet brev fra Hr. Magnusen, som du ingenlunde maa glemme at helse fra mig og takke for de tilsendte steene, den halv otting som de laa udi blev mig aaben leveret, og fandt ieg derudi 16 smaa steene, noget større end en valnød, men 2 maadelig store, jeg faar ikke tid at skrive ham til denne gang, med mindre at skibene endnu bliver her en dags tid eller 2. Det kiød, som ieg fik hos Buurmester var meget got, og bør hand vel have tak derfor om dig saa synis ved leilighed, thi ieg har ikke kundet giøre det selv uden ved min tienner. Jeg har og taget mig Hr. Wigfus Johansens afaire meget an formedelst den gode biskops skyld og endskiønt Conseillet ansaa ham meget strafværdig, saa har de dog foreslaaet hvorledis straffen kunde modereris, hvilken moderation de ei propria autoritate kunde bevilge og udstæde, og derfor maatte sagen refereris kongen, som skeede den 16. hujus saaat det ikke er venteligt at endelig resolutionen herpaa fremkommer med disse skibe, jeg har forfattet relationen i allerbeste terminis, men det er fortredeligt, at vi i mange uger maa opbie resolutionerne fra kongen, imidlertid blev den af mig befordret in Januario og kom ind fra stigtamt. in Julio med de andre islandske sager. Conseillets forslag og betænkende er paa det à parte papir.

De ordres som ere gangen til Hans h. Excell., biskop Vidalin og biskop Steen Jonsen synis mig at komme Made. Drude Biørns og hendes effterkommere til nytte, med mindre den norske lov i denne passu ikke er appropriable.

Jeg sender dig her et alphabet in pignus amicitiae ifald noget ad aare forefalder, som ieg ikke rettere kand præsumere io skeer, giem dette soigneusement, thi det skal uden tvifl give dig oplysning, og hafde det været nyttigt for dig i aar at du sligt hafde haft forleden aar. Jeg har aarsag at frygte naar ieg tænker at du, biskoppen, laugmanden og Jeg vide ei hvor snart vi skal gaa al kiøds gang, og maaskee skriffterne raadne ei saasart som vi.

Jeg seer ikke af dine breve at du har nævnt et ord om Hr. Thorder Jonsen Wigfus som begær dig til commissarius i sin sag ang. den arresterte fisk med videre. Jeg har derfor ei heller taget mig det an. Men af hosfølgende papir fornemmer du resolutionen, som ieg frygter bliver liggende i Cancelliet, thi du som en gamel Cancellist veed at slige ordre skal udløsis. s. 337Her ligger og i Cancelliet 2 kongl. ordres til Hr. justitiarium den ene ang. Jon Regvidsens sag, og den 2den om Sigurd Biørnsens sag, at de blive foretaget i høyeste ret Ao 1713; Sig. Biørns, sag er alt taget ad notam at den ei kommer paa ordenen at staa effter forommælte. Jeg forundrer mig over at her ligger adskillige kongebreve i Cancelliet som ingen spørger effter ex. gr. Jon Jonsen at blive vice laugtingsskriver og expectantz paa bestillingen. Mag. Thorlef at være rector scholæ ved Holum, 5 à 6 dispensationer for dem som have beganget leiermaal, i blant hvilke er Jon Arnesen og Hialmer Arnesen, hvilken sidste Mag. Vidalin recommenderer mig, men ei mælder hvo der skal indløse brevet, og kiøbmanden Terkelsen siger, at han ei har skrevet ham et ord om dette. Min kone og min broder lader dig paa det venligste helse, og hun begærer af dig si fieri potest at du vil negociere om noget talg til hende, og stræbe for at faa det for maadelig kiøb, thi uden at mælde at kiøbmændene baade Terkelsen og Buurmester har sagt at de ei hafde noget deraf til kiøbs, saa synis det dog rimeligt at mand kand faae det i landet for bedre kiøb end her, om ellers kiøbmanden vil være saa skikkelig at indskibe det imod anden tienniste. Men ieg kiender deris uartighed, og veed at mine gode venner i Island har fast ingen af kiøbmændene til patron, hvortil ieg og iblant har uformerket været testis auritus. Nu i dette oieblik fik ieg bud fra Terkelsen, at om ieg ikke inden 3 timer var med brevene færdig, tviflende hand paa at hand fik dem bort, saaat ieg per Deum ikke har faaet tid at læse dette igennem, og om der ere nogle sphalmata, saa maa du pardonere, men i henseende til essentialia veed ieg nok at alting er rigtigt. Gud bevare dig, du helsis paa det venligste fra min broder min kone og mig som stedse forbliver

Din hulde broder og tjenstberedvilligste tiener
J. Mathesius.